



فارسی هشتم درس ششم «راه نیکبختی»



۰۹۱۲ ۴۷۴ ۰۸۳۰

هسین امینیان

سبک زندگی

فصل سوم

نیکي به جای یاران فرصت شمار یارا

حافظ: معروف به لسان الغیب قرن هشتم

ده روزه مهرگردون، افناز است و افنون

معنی لغات: مهر: مهربانی، محبت افسانه: داستان، حکایت / افسون: سحر، جادو، نیرنگ / به جای: در حق / فرصت: غنیمت، وقت، زمان / یارا: ای دوست

معنی بیت: این ده روزه دنیا مانند افسانه می گذرد پس ای یار نیکي کردن در حق یاران و دوستان را فرصت بشمار.

مفهوم بیت: غنیمت شمردن لحظه ها و نیکي کردن به دوستان

دانش ادبی: مهر گردون: کنایه از محبت چند روزه روزگار / گردون: مجاز از آسمان / افسانه: مجاز از هر چیز بی پایه و اساس / افسانه، افسون: اشتقاق

دانش زبانی: بیت چهار جمله دارد. (۱- یارا ۲- ده روزه مهرگردون افسانه است ۳- و افسون (است) ۴- نیکي به جای یاران فرصت شمار)

مصرع اول: ده روزه مهرگردون: گروه نهادی افسانه است و افسون است

صفت شمارشی نهاد اضافی اضافی مسند فعل اسناری حرف ربط همپایه مسند فعل مفعول

مصرع دوم: نیکي به جای یاران فرصت شمار (نکته) یارا

مفعول حرف اضافه متمم مسند فعل چهارجزئی شبه جمله (منارا)

نکته ۱: هرگاه به فعلهای «دیدن، دانستن، شناختن، گرفتن، یافتن، شمردن» برخورد کردید؛ حتماً باید «پنداشتن و به شمار آوردن» را به جای این فعل ها که گفته شد بگذارید. این نوع فعل ها جمله را چهارجزئی گذرا به مفعول و مسند می سازد. مثال: نیکي به جای یاران فرصت ببندار / یا نیکي به جای یاران فرصت به شمار آور.

آزمون: ۱- در بیت «ده روز مهر گردون، افسانه است و افسون / نیکي به جای یاران، فرصت شمار یارا» حافظ کدام مورد را تأکید می کند؟

- (۱) غنیمت شمردن لحظه ها و نیکي به دوستان
(۲) دروغین بودن دنیا
(۳) فریبکار بودن روزگار
(۴) کوتاه بودن عمر

۲- بیت زیر دارای چند جمله است؟

- (هفت روزه مهر گردون، افسانه است و افسون / نیکي به جای یاران فرصت شمار یارا)
- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج



چندگام: چند مرحله، چند راه

واژه: کلمه

مطابقت: برابری، سازگاری، تطابق، مطابقت، موافقت

خوانش: قرائت، مطالعه، خواندن

مؤثر: اثربخش، اثرگذار، تاثیرگذار، گیرا، مثمر، مفید

طی: خلال، ضمن، سپری کردن، گذراندن، گذشتن

تناسب: سازگاری، سنخیت، مناسبت، نسبت

درون مایه: اصل هر چیز

حماسی: پهلوانی، جنگ، رزمی

بیکارگرانه: جنگجویانه؛ با لحن جنگ

فروتنی: افتادگی؛ تواضع

خاکساری: افتادگی، تواضع، خشوع، فروتنی

محتوا: مضمون سخن، فحوا، متن، مضمون، مفاد، مفهوم

اندرز: پند، توصیه، سفارش، عبرت، موعظه، نصیحت

لحن: آوا، آواز، آهنگ، صوت، نغمه، نوا

به گونه ای: به شکلی، به صورتی

مخاطب: شنونده، مستمع

یکی از مهارت‌های اصلی زبان، «خواندن»

است. خواندن چند گام دارد:

* شناخت نشانه‌ها و کلمات

* بازخوانی یا تلفظ واژه

* مطابقت دادن شکل کلمه با تلفظ آن

* خوانش درست متن

* توجه به حس و حال متن و رعایت آن

* تشخیص معنا و درک پیام متن

بنابراین، خواندن مؤثر، آن است که پس

از طی این مراحل، ما را به درک و دریافت

درستی از نوشته برساند. هر متن به

تناسب درون مایه خود، ویژگی و

خصوصیتی دارد که آن را از متن‌های

دیگر، جدا می‌سازد. متن حماسی با حالت

پهلوانی و بیکارگرانه خوانده می‌شود و

متنی که ستایش و نیایش پروردگار را

بازگو می‌کند، با حالت فروتنی و

خاکساری خوانده می‌شود.

شعر «راه نیک بختی» را که محتوای

اندرزی دارد، با آهنگ و لحن نصیحت و

حالت پندگویانه می‌خوانیم؛ به گونه‌ای که

شنونده حس کند خود، مخاطب آن اندرز

است. این شعر را بخوانید و به لحن و

آهنگ خواندن، توجه کنید.



فارسی هشتم درس ششم «راه نیکبختی»



۰۹۱۲ ۴۷۴ ۰۸۳۰

هسین امینیان

<p>گفته: سخن، حرف سعادت: خوشبختی، نیکبختی، بهروزی جویم: جستجو کنم، بیابم جویم، گویم: جناس ناهمسان اختلافی</p>	<p>۱- زین گفته، سعادت تو جویم پس یاد بگیر هرچه گویم با این سخن خوشبختی تو را می خواهم، به آنچه می گویم گوش بده و آن را یاد بگیر.</p>
<p>می باش: فعل امر باش سخر خیز: صبح خیز سحر گهان: مخفف سحرگاهان، صبح زود پرهیز: دوری کن سخر خیز، خواب، سحر گهان: مراعات نظیر</p>	<p>۲- می باش به عمر خود سخر خیز وز خواب سحر گهان پرهیز در تمام طول عمر خود سخر خیز باش و از خواب شیرین صبح گاهی دوری کن. مفهوم بیت: سخر خیز باش تا کامروا شوی</p>
<p>با، باش: جناس ناهمسان افزایشی روزت مبارک مادر</p> 	<p>۳- با مادر خویش، مهربان باش آماده خدمتش به جان باش با مادر خود مهربان باش و با جان و دل آماده خدمت کردن به او باش. مفهوم بیت: احترام گذاشتن</p>
<p>چشم ادب: اضافه اقترانی (چشم به احترام ادب) چشم، نگر، سر: مراعات نظیر با، را: جناس ناهمسان اختلافی از گفته کسی پیچیدن: کنایه از نافرمانی کردن</p>	<p>۴- با چشم ادب نگر پدر را از گفته او مپیچ سر را با ادب و احترام به پدرت رفتار کن و به سخنانش گوش کن و سر پیچی نکن. مفهوم بیت: احترام گذاشتن</p>
<p>این دو: منظور پدر و مادر خرسند: راضی، خشنود خرسند، از تو: تکرار</p> 	<p>۵- چون این دو شوند از تو خرسند خرسند شود ز تو خداوند وقتی که پدر و مادر از تو راضی باشند خداوند هم از تو راضی می شود. مفهوم بیت: رضایت خداوند از بنده اش</p>
<p>چون: وقتی عزیز: دوست داشتنی پیش: نزد</p> 	<p>۶- چون با ادب و تمیز باشی پیش همه کس، عزیز باشی وقتی آدم با ادب و پاکیزه باشی در نزد همه دوست داشتنی هستی. مفهوم بیت: تأکید بر ادب و پاکیزگی</p>

<p>می کوش: فعل امر، بکوش استاد: معلّم، آموزگار، مربّی چابکی: زیرکی، باهوشی، زرنگی که، به: جناس ناهمسان اختلافی یاد گرفتن، استاد: مراعات نظیر</p>	<p>۷- می کوش که هر چه گوید استاد گیری همه را به چابکی یاد تلاش کن تا مطالبی را که استاد می فرماید سریع یاد بگیری. مفهوم بیت: توصیه بر یادگیری</p>
<p>زنهار: بر حذر باش، پرهیز کردن سخن: کلام؛ قول؛ نطق؛ بیان؛ گفتار ضرر: زیان، نقصان هر، در: جناس ناهمسان اختلافی در آن: منظور گفتن سخن راست بیت: تلمیح دارد و اشاره به سخنی از پیامبر(ص)</p>	<p>۸- زنهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن، ضررهاست از دروغ پرهیز کن و حقیقت را بیان کن هر چند که در گفتن آن ضرر و زیان تو باشد. مفهوم بیت: تأکید بر راستگویی</p>
<p>روی: می روی / جامه: لباس نیک: خوب، دقیق تأمل: تفکر، اندیشه کردن اندر این باب: در این باره که، به: جناس ناهمسان اختلافی</p>	<p>۹- هر شب که روی به جامه خواب کن نیک تأمل اندر این باب هر شب هنگام خواب در رختخواب به این موضوع فکر کن. مفهوم بیت: مرور کردن رفتار خویش</p>
<p>کان: مخفّف که آن افزود: بیشتر شد، اضافه شد وز: مخفّف و از / سود: بهره، فایده کرده: انجام داده، اعمال و رفتار چه، به: جناس ناهمسان اختلافی</p>	<p>۱۰- کان روز به علم تو چه افزود وز کرده خود چه برده ای سود که در آن روز چه دانشی به تو اضافه شده است و از اعمال خود چه بهره ای برده ای؟ مفهوم بیت: بازبینی اعمال و رفتار خویش</p>
<p>روز: تکرار</p> 	<p>۱۱- روزی که در آن نکرده ای کار آن روز ز عمر خویش مشمار روزی را که در آن کار مفیدی انجام نداده ای، آن روز از روزهای عمر خود به حساب میاور. مفهوم بیت: از دست دادن فرصت های خوب</p>
<p>تهران: خانه پدری ایرج میرزا در سی تیر</p>  <p>آثار: زهره و منوچهر و عارف نامه</p>	<p>ایرج میرزا: از نوادگان فتحعلی شاه قاجار بود تحصیلاتش در مدرسه دارالفنون تبریز صورت گرفت . ابتدا شاعر درباره قاجاریه بود اما به زودی از شاعری درباره کناره گرفت. شعر ایرج میرزا ساده و روان و مشتمل بر کلمات و تعبیرات عامیانه است و مسایل مختلف اجتماعی را با زبانی ساده و شوخی های نیشدار بیان می کند.</p>

خودارزیابی

۱- شاعر برای سعادت و خوشبختی چه کارهایی را پیشنهاد می کند؟

۱- سحر خیز باشد.

۲- با مادرش مهربانی کند و در خدمتش باشد.

۳- حرفهای پدر را گوش کند.

۴- با ادب و تمیز باشد.

۵- حرفهای استاد را گوش کند و یاد بگیرد.

۲- این جمله «جز راست نباید گفت؛ هر راست نشاید گفت»، با کدام قسمت شعر تناسب دارد؟

زنهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست

۳- برای پُربار کردن روزهای زندگی چه باید کرد؟

باید اندیشید و هر روز کار مفیدی انجام داد. چون روزی که در آن کار انجام نگرفته است جز عمر آدمی حساب نمی شود.

دانش ادبی

ادبیات اندرزی یا تعلیمی

شعری که خواندیم، سرشار از موعظه و پند و اندرز است. شاعران و نویسندگان همه ملت ها، سروده ها و نوشته هایی دارند که در آنها، راه بهتر زیستن و خوشبختی و سعادت را نشان می دهند. به این نوع سروده ها و نوشته ها **ادبیات اندرزی یا تعلیمی** می گویند. «بوستان» و «گلستان» سعدی، «مثنوی معنوی» و مولوی و «کلیله و دمنه» به زبان فارسی نصراله منشی از بهترین نمونه های ادبیات تعلیمی ایران به شمار می آیند.

گفت و گو

۱- پیامبر می فرماید:

«قولوا الحقّ وَ لَوْ عَلٰی اَنْفُسِكُمْ: حق را بگویند هر چند به زیانتان باشد.»

درباره ارتباط این سخن گهربار با متن درس، در گروه گفت و گو کنید.

گاهی حرف راست زدن نتایج و ثمراتی دارد ممکن است این نتایج و ثمرات به ضرر انسان باشد و پیامبر بر اساس همین نتایج و ثمرات می فرماید که حق را بگویند هر چند به ضرر شما باشد و درس نیز بیت هشت به همین موضوع اشاره دارد.

زنهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست

۲- شعر «شوق مهدی (عج)» را با لحن مناسب در گروه بخوانید و شیوه خواندن آن را با خوانش

متن این درس مقایسه کنید.

شعر شوق مهدی لحن غنایی دارد، شعر این درس محتوای اندرزی دارد و آهنگ و لحن نصیحت و حالت پندگونه دارد.



۱- در متن درس، شکل نوشتاری کدام واژه‌ها با شکل گفتاری آنها متفاوت است؟ آنها را بنویسید.

خواب، چون، تو، خویش

۲- بیت‌های درس را که ردیف دارند، بنویسید و زیر قافیه آنها خط بکشید.

با مادر خویش، مهربان باش آماده خدمتش به جان باش

با چشم ادب نگر پدر را از گفته او میبچ سر را

چون با ادب و تمیز باشی پیش همه کس، عزیز باشی

۳- در مصراع زیر، متمم و مفعول را مشخص کنید.

«زین گفته، سعادت تو جویم» چه چیزی را جویم؟ سعادت تو را (مفعول)

متمم مفعول اضافی

۴- بیت زیر که سروده نظامی است، با کدام قسمت درس ارتباط معنایی دارد؟

غافل منشین نه وقت بازی است وقت هنر است و سرفرازی است

با ابیات زیر ارتباط معنایی دارد:

می‌کوش که هرچه گوید استاد گسیری همه را به چابکی یاد

روزی که در آن نکرده‌ای کار آن روز ز عمر خویشش م‌شمار



در املاهای «جزء» و «جز» باید دقت کنیم؛ «جزء» به معنای «بخشی

از کل چیزی» است و «جز» به معنای «مگر، غیر، الا و ...»

بررسی و توضیحات دانش زبانی (نقش دستوری) درس ششم راه نیکبختی

یادآوری: هر جا در مقابل عبارتی واژه «گروه»، مثلاً: گروه نهادی، گروه متممی، گروه مسندی، گروه منادا، گروه مفعولی، گروه قیدی و... ذکر می شود بدانید که این کلمات یا عبارات با نقش نمای اضافی یعنی کسره (-) گسترش پیدا کرده اند و تمام نقش هایی که بعد از کسره می آیند بدون استثناء نقش اضافی یا وصفی هستند.

۱- زین گفته، سعادت تو جویم پس یاد بگیر هر چه گویم

دانش زبانی: بیت سه جمله دارد. (۱- از این گفته سعادت تو را جویم ۲- هر چه گویم ۳- پس یاد بگیر)

مصرع اول: زین گفته، سعادت تو: گروه مفعولی جویم

این صفت اشاره متمم مفعول اضافی فعل

مصرع دوم: پس یاد بگیر هر چه گویم (هر چه گویم)

قید فعل مرکب مفعول یاد بگیر مفعول فعل

۲- می باش به عمر خود سحر خیز وز خواب سحرگهان پرهیز

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- به عمر خود سحر خیز می باش ۲- و از خواب سحرگهان پرهیز)

مصرع اول: می باش به عمر خود: گروه متممی سحر خیز

فعل امر (اسنادی) متمم اضافی مسند نهاد آن مفعول (تو)

مصرع دوم: و ز خواب سحرگهان: گروه متممی پرهیز

مرف ربط همپایه متمم اضافی فعل

۳- با مادر خویش، مهربان باش آماده خدمتش به جان باش

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- با مادر خویش مهربان باش ۲- آماده خدمتش به جان باش)

مصرع اول: با مادر خویش: گروه متممی مهربان باش

متمم اضافی مسند فعل اسنادی

مصرع دوم: آماده خدمتش: گروه مسندی به جان باش

مسند اضافی «ش» اضافی (فردت او) متمم فعل اسنادی

۴- با چشم ادب نگر پدر را از گفته او مپیچ سر را

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- با چشم ادب نگر پدر را ۲- از گفته او سر را مپیچ)

مصرع اول: با چشم ادب: گروه متممی نگر پدر را

متمم اضافی فعل مفعول

مصرع دوم: از گفته او: گروه متممی مپیچ سر را

متمم اضافی فعل مفعول

۵- چون این دو شوند از تو خرسند خرسند شود ز تو خداوند

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- چون این دو از تو خرسند شوند ۲- خداوند از تو خرسند شود)

مصرع اول: چون (وقتی که) این دو شوند از تو خرسند

مرف ربط نهاد و یک ترکیب وصفی فعل اسنادی متمم مسند

مصرع دوم: خرسند (مسند) شود (فعل اسنادی) ز تو (متمم) خداوند (نهاد)

۶- چون با ادب و تمیز باشی پیش همه کس، عزیز باشی

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- چون با ادب و تمیز باشی ۲- پیش همه کس عزیز باشی)

مصرع اول: چون با ادب و تمیز (نکته ۱) باشی
 حرف ربط متمم جایگزین مسند فعل اسنادی

نکته ۲: متمم جایگزین مسند چیست؟ هرگاه فعل یک عبارتی، مسند می خواهد اما هیچ گروه بدون نشانه ای که بتوان آن را مسند دانست و پیش از فعل پیدا نشد، مجموعه «حرف اضافه و متمم» که قبل از فعل آمده است، جانشین مسند است به چنین متمم هایی، متمم جانشین مسند می گوئیم

مصرع دوم: پیش همه کس عزیز باشی
 حرف اضافه صفت مبهم متمم مسند فعل اسنادی

۷- می کوش که هر چه گوید استاد گیری همه را به چابکی یاد

دانش زبانی: بیت سه جمله دارد. (۱- می کوش ۲- که هر چه استاد گوید ۳- همه را به چابکی یاد بگیری)

مصرع اول: می کوش که هر چه گوید استاد
 فعل امر حرف ربط وابسته ساز مفعول فعل نهاد

مصرع دوم: یاد بگیری همه را به چابکی یاد
 فعل مرکب مفعول متمم (مربوط به جزء فعل گیری)

۸- زنهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن، ضررهاست

دانش زبانی: بیت سه جمله دارد. (۱- زنهار ۲- سخن به جز راست مگو ۳- هر چند برای تو در آن ضررها است)

مصرع اول: زنهار مگو سخن به جز راست
 شبه جمله فعل مفعول حرف اضافه متمم

مصرع دوم: هر چند تو را در آن ضررها است
 حرف ربط مرکب متمم «را» نشانه حرف اضافه نهاد (نکته ۲) مسند فعل

نکته ۳: گروه اضافه ای نهاد، گاهی اوقات حروف اضافه که متمم می سازند به ضرورت نقش نهادی می گیرند و بهتر است بگوئیم «گروه اضافه ای» نهاد جمله است. گروه های حرف اضافه ای در نقش نهاد، همیشه با فعل سوم شخص مفرد همراه می شوند.

۹- هر شب که روی به جامه خواب کن نیک تأمل اندر این باب

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- هر شب که به جامه خواب می روی ۲- اندر این باب نیک تأمل کن)

مصرع اول: هر شب که (وقتی) روی به جامه خواب: گروه متممی
 قید و یک ترکیب وصفی حرف ربط فعل متمم اضافی

مصرع دوم: کن نیک تأمل (تأمل کن) اندر این باب
 فعل مرکب با جزء تأمل قید نیک تأمل (تأمل کن) جزء اول فعل کن متمم

۱۰- کان روز به علم تو چه افزود وز کرده خود چه برده ای سود

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- که آن روز چه به علم تو افزود ۲- و چه سود از کرده خود برده ای)

مصرع اول: کان روز به علم تو: گروه متممی چه افزود
 حرف ربط قید و یک ترکیب وصفی متمم اضافی نهاد فعل

مصرع دوم: و ز کرده خود: گروه متممی چه (سود) برده ای سود
 حرف ربط همپایه متمم اضافی صفت مبهم برای سود فعل مفعول

۱۱- روزی که در آن نکرده‌ای کار آن روز ز عمر خویش مشمار

دانش زبانی: بیت دو جمله دارد. (۱- روزی که در آن کار نکرده‌ای ۲- آن روز را از عمر خویش مشمار)

مصرع اول: روزی که در آن نکرده‌ای کار

قید حرف ربط متمم فعل مفعول

مصرع دوم: آن روز ز عمر خویش: گروه مسنری

قید و یک ترکیب وصفی متمم مسنری اضافی (نکته ۲) فعل چهارپژئی گذرا به مفعول

جمله مستقل

جمله مستقل از نظر	۱- ساده: یک فعل دارد و معنای آن با یک فعل کامل است. مثال: خورشید تابنده ناپدید شد.
	۲- غیرساده (مرکب): بیش از یک فعل دارد و در واقع جمله ای برای تکمیل جمله دیگر می آید. مثال: اگر خورشید تابنده ناپدید شود، جهان نابود می گردد.

در جمله غیرساده یک جمله « هسته یا پایه » و جمله « وابسته یا پیرو » وجود دارد.

اگر دانش آموز درس بخواند، موفق می شود.

جمله وابسته یا پیرو جمله هسته یا پایه

جمله وابسته و پیرو

حروف ربط به دو دسته ی همپایه ساز و وابسته ساز تقسیم می شوند.

حروف ربط	۱- وابسته ساز که، تا، چون، چو، اگر، مگر، زیرا که، چنان که، چنان که، هنگامی که، برای اینکه، به این جهت که، از برای اینکه، به طوری که، به شرطی که، به مجرد آن که و ...
	۲- همپایه ساز ۱- و، یا، اما، ولی، لیکن، بلکه و ... مثال: او درس می خواند و کار می کند ۲- چه ... چه ... هم ... هم، یا ... یا، نه ... نه، خواه ... خواه، نه تنها ... بلکه مثال: او هم درس می خواند هم کار می کند- او نه تنها درس می خواند بلکه کار هم می کند. حروف هم پایه ساز اگر بین دو جمله بیایند؛ جمله مرکب ساخته نمی شوند بلکه جمله های مستقل از هم اند که با پیوندهای همپایه ساز به هم مربوط می شوند.

اما حروف وابسته ساز (که جمله مرکب می سازند):

۱- حروف ربط وابسته ساز که مهمترین آن حرف « که » است و هر حرفی دیگر که معنای « که یا زیرا که » بدهد حرف وابسته ساز است.

۲- حروف ربط وابسته ساز اگر در جمله ای بیایند آن جمله وابسته خواهد بود مثال: اگر تو درس بخوانی، موفق می شوی

این جمله اگر دارد حرف وابسته ساز هم هست بنابراین جمله پیرو است جمله پایه

جمله ی پایه یا هسته جمله ای است که معنای آن به تنهایی کامل است و جمله ی وابسته یا پیرو به آن نیاز دارد تا معنایش کامل شود مانند: اگر به خانه بیای مرا می بینی

در این عبارت « اگر به خانه بیایی » جمله ی وابسته (پیرو) است و « مرا می بینی » جمله ی هسته. جمله ی وابسته جای مشخصی ندارد و می تواند اول، وسط یا آخر بیاید مانند:

تا دل هرزه گرد من رفت به چین زلف او زان سفر دراز خود عزم وطن نمیکند: حرف « تا » اول
من که ملول گشتمی از نفس فرشتگان قال ومقال عالمی می کشم از برای تو: حرف « که » وسط
ز قید چرخ ترا عشق میکند آزاد که رستم آرد بیرون ز چاه بیژن را: حرف « که » آخر

آزمون فارسی هشتم درس ششم «راه نیک بختی»

۱- ابیات زیر چه نوع خوانشی دارد؟

ز این گفته سعادت تو جویم پس یاد بگیر هرچه گویم
می باش به عمر خود سحر خیز وز خواب سحر گهان پرهیز
(۱) غنایی (۲) حماسی (۳) اندرزی (۴) نیایش

۲- کدام کتاب از نمونه های ادبیات تعلیمی و اندرزی نیست؟

(۱) گلستان و بوستان (۲) شاهنامه (۳) مثنوی معنوی (۴) کلیله و دمنه

۳- کدام بیت، یکی از راههای سعادت و خوشبختی را نشان می دهد؟

(۱) هر شب که روی به جامه خواب کن نیک تأمل اندر این باب
(۲) روزی که در آن نکرده ای کار آن روز ز عمر خویش مشمار
(۳) کان روز به علم تو چه افزود وز کرده خود چه برده ای سود
(۴) با مادر خویش مهربان باش آماده خدمتش به جان باش

۴- کدام بیت دارای آرایه تلمیح با اشاره به سخنی از پیامبر اکرم (ص) وجود دارد؟

(۱) زنهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست
(۲) زین گفته سعادت تو جویم پس یاد بگیر هر چه گویم
(۳) روزی که در آن نکرده ای کار آن روز ز عمر خویش مشمار
(۴) می باش به عمر خویش سحرخیز و از خواب سحرگهان پرهیز

۵- کدام گزینه درست نیست؟

(۱) سعدی و سعادت هم خانواده هستند
(۲) سحرخیز و سحرگهان هم خانواده هستند
(۳) می کوش و می باش ماضی استمراری هستند
(۴) مشمار و شمار هر دو امر هستند

۶- در بیت زیر کدام گزینه نقش دستوری واژه ها را درست نشان می دهد؟

روزی که در آن نکرده ای کار آن روز ز عمر خویش مشمار
(۱) نهاد در هر دو جمله محذوف است.
(۲) «آن روز» متمم است.
(۳) مشمار و نکرده ای فعل امر هستند
(۴) «روزی» مفعول است

۷- چه چیزی باعث جدا شدن متن ها از یکدیگر می شود؟

- (۱) شناخت نشانه و کلمات زبانی
 (۲) مطابقت شکل کلمه با تلفظ
 (۳) درون مایه و تناسب متن
 (۴) تشخیص معنا و درک پیام

۸- بیت های کدام گزینه با یکدیگر وابستگی معنایی دارند؟

- (۱) می کوش که هرچه گوید استاد
 زنهار مگو سخن به جز راست
 (۲) هر شب که روی به جامه ی خواب
 کان روز به علم تو چه افزود
 (۳) زین گفته سعادت تو جویم
 می باش به عمر خود سحر خیز
 (۴) کان روز به علم تو چه افزود
 روزی که در آن نکرده ای کار
 (۱) گیری همه را به چابکی یاد
 هر چند تو را در آن ضررهاست
 (۲) کن نیک تأمل اندر این باب
 وز کرده ی خود چه بُرده ای سود
 (۳) پس یاد بگیر هرچه گویم
 وز خواب سحر گهان بپرهیز
 (۴) وز کرده ی خود چه بُرده ای سود
 آن روز ز عمر خویش مشمار

۹- در کدام بیت، شاعر از دو واژه مخفف شده استفاده کرده است؟

- (۱) می باش به عمر خود سحر خیز
 (۲) هر شب که روی به جامه ی خواب
 (۳) روزی که در آن نکرده ای کار
 (۴) زنهار مگو سخن به جز راست
 (۱) وز خواب سحر گهان بپرهیز
 (۲) کن نیک تأمل اندر این باب
 (۳) آن روز ز عمر خویش مشمار
 (۴) هر چند تو را در آن ضررهاست

۱۰- کدام بیت با حالت فروتنی و خاکساری خوانده می شود؟

- (۱) بنی آدم اعضای یک پیکرند
 (۲) ده روز مهر گردون، افسانه است و افسون
 (۳) می کوش که هرچه گوید استاد
 (۴) آفرین جان آفرین پاک را
 (۱) که در آفرینش ز یک گوهرند
 (۲) نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا
 (۳) گیری همه را به چابکی یاد
 (۴) آنکه جان بخشید و ایمان خاک را

پاسخ آزمون فارسی هشتم درس ششم «راه نیک بختی»

سوال ۱: گزینه ۳

سوال ۲: گزینه ۲

شاهنامه حماسی است

سوال ۳: گزینه ۴

سوال ۴: گزینه ۱

سوال ۵: گزینه ۳

فعل امر هستند

سوال ۶: گزینه ۱

گزینه ۲: آن روز: مفعول

گزینه ۳: مشمار: فعل امر / نکرده ای: فعل ماضی نقلی

گزینه ۴: روزی: قید

سوال ۷: گزینه ۳

سوال ۸: گزینه ۲

سوال ۹: گزینه ۱

۱- وز: مخفف «و از» / ۲- سحرگهان: مخفف سحرگاهان

سوال ۱۰: گزینه ۴